

ବୈଜ୍ଞାନିକ
ପ୍ରଣାଳୀରେ
ଷ୍ଟ୍ରବେରୀ ଚାଷ

ସଂପାଦନା

ଡଃ. ଜୟନ୍ତ କୁମାର ପତି

ବରିଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ

ବିଷୟବସ୍ତୁ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରଞ୍ଜୟ କୁମାର ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରୀ ସମରେନ୍ଦ୍ର ବରାଳ, ଶ୍ରୀମତୀ ଅନୁଭା କୁଡୁର୍
କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସହାୟତା: ଶ୍ରୀ ସୋମଦତ୍ତ ମହାନ୍ତି

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼-୨, ରାଉରକେଲା
ହକିକ୍ସକ, ପାନପୋଷ, ରାଉରକେଲା- ୭୬୯୦୦୪, ଫୋନ: ୦୬୬୧-୨୯୧୦୨୩୪

E-mail: kvk.sundargarh2@ouat.ac.in, Website: www.kvksundargarh2.org

ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

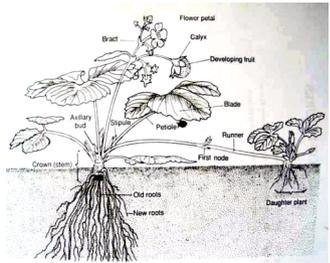
ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଷ୍ଟ୍ରବେରୀ ଚାଷ

- ଆମ ବଜାରରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବା ବିଦେଶୀଗତ ଫଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଷ୍ଟ୍ରବେରୀ ଅନ୍ୟତମ ।
- ଏହା ଏକ କମ୍ ଅବଧିଯୁକ୍ତ ଏବଂ ଅଧିକ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଫସଲ ଅଟେ ।
- ଏହା ଉତ୍ତମ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଏବଂ ଖୋଲା ପରିବେଶରେ ଚାଷ କରାଯାଇପାରେ ।
- ଏହି ଫଳ ଜୀବସାର A, B₁, B₂, B₅, C ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କ୍ୟାଲ୍‌ସିଅମ୍, ପଟାସ୍ ଏବଂ ଆର୍ସି ଅକ୍ସିଡାଣ୍ଟରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ।
- ଏହି ଫସଲଟି ପ୍ରକାଶ ଅବଧି (Photo Period) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଆମ ରାଜ୍ୟରେ କିଛି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବସାୟିକ ଭିତ୍ତିରେ ଷ୍ଟ୍ରବେରୀ ଚାଷର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଚାଷୀମାନେ ଯଦି ଉନ୍ନତ ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଆପଣେଇଲେ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଏହି ଚାଷରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ପାଇବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ଅଛି ।

ମାଟି ଓ ଜଳବାୟୁ

ଷ୍ଟ୍ରବେରୀ ଚାଷ ପାଇଁ ଅଗଭୀର ଭଲ ଜଳ ନିଷ୍କାସିତ ହେଉଥିବା ହ୍ୟୁମସ୍‌ରେ ଭରପୂର ଦୋରସା ମାଟି ଆବଶ୍ୟକ, ମାଟିର ଅମ୍ଳତା ୫.୫-୬.୫ ମଧ୍ୟରେ ରହିଲେ ଭଲ । ଗଛର ବୃଦ୍ଧିପାଇଁ ଦିନ ତାପମାତ୍ରା ୨୨-୨୫°C ଏବଂ ରାତି ତାପମାତ୍ରା ୭-୧୩°C ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

କିସମ

କାମାରୋଜା, ଚାନ୍ଦଲେର, ଉଇଣ୍ଟର ଡନ୍, ଫେଆରଫକ୍, ବ୍ଲୁକ୍‌ମୋର, ସୁଇଚ୍ ଚାର୍ଲି, ଏଲିଷା ଏବଂ ଓପ୍ଟା । ଓଡ଼ିଶାରେ ଚାଷ ହୋଇପାରୁଥିବା କିସମ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା କାମାରୋଜା, ଚାନ୍ଦଲେର, ଉଇଣ୍ଟର ଡାଉନ ।

କାମାରୋଜା

ଚାନ୍ଦଲେର

ଉଇଣ୍ଟର ଡନ୍

ଫେଆରଫକ୍

ବ୍ଲୁକ୍‌ମୋର

ସୁଇଚ୍ ଚାର୍ଲି

ଏଲିଷା

ଓପ୍ଟା

ବଂଶବିସ୍ତାର

ଷ୍ଟ୍ରବେରୀର ବଂଶବିସ୍ତାର ରନର (Runner) ମାଧ୍ୟମରେ ହୁଏ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ୧.୨ x ୧.୨ ମିଟର କିମ୍ବା ୧.୮ x ୧.୮ ମିଟର ବ୍ୟବଧାନରେ ଲଗାଯାଏ । ଚାଷ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରବନ୍ଧନକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇଥାଏ । ଷ୍ଟୋଲନ୍ (Stolon) ର ପ୍ରତି ଦ୍ୱିତୀୟ ଗଣ୍ଠିରୁ ଏକ ନୂଆ ରନର ଗଛ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଚେରର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇସାରିଲା ପରେ ଏହା ମାଆ ଗଛରୁ ପୃଥକୀକରଣ କରି ନୂଆ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ୟଯାଗାରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର-ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ନିଆଯାଇଥାଏ ।

ଗଛର ଗଠନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ

Matted Row- ରନର ଗୁଡ଼ିକୁ ୯୦ X ୪୫ ସେ.ମି. ଦୂରତାରେ ଲଗାଯାଏ। ମ୍ୟାଟର ଓସାର ୪୫ ସେ.ମି. ହୋଇଥିବା ଦରକାର।

Spaced Row- ରନର ଗୁଡ଼ିକୁ ୯୦ X ୩୦.୫୦ ସେ.ମି. ବ୍ୟବଧାନରେ ଲଗାଯାଏ।

Hill Rows- ରନର ଗୁଡ଼ିକୁ ୨୦ ସେ.ମି. ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ହିଡ଼ ଉପରେ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଦୁଇଟି ଧାଡ଼ିରେ ଲଗାଯାଏ।

ଗୋଟିଏ ହେକ୍ଟରରେ ପ୍ରାୟ ୩୫୦୦୦ରୁ – ୫୦୦୦୦ ଗଛ ଲଗାଯାଏ।

ଲଗାଇବା ସମୟ- ସେପ୍ଟେମ୍ବର – ଅକ୍ଟୋବର – ନଭେମ୍ବର

ରନର ଗୁଡ଼ିକ ଉପଯୁକ୍ତ ଗଭୀରତାରେ ଲଗାଇବା ଆବଶ୍ୟକ।

ଖତସାର

ଗଛ ଲଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ ହେକ୍ଟର ପିଛା ୨୦ଟନ୍ ସତ୍ତା ଗୋବର ଖତ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ। ମୂଳ ସାର ହିସାବରେ ହେକ୍ଟର ପିଛା ୮୦କେଜି P, ଏବଂ ୩୦କେଜି K ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ। ଗଛ ଲଗାଇବାର ମାସେ ପରେ ୪୦ କେଜି N ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ। ପୁଲ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ୪୦କେଜି N ଏବଂ ୩୦ କେଜି K ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଅମଳ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ। ଅଣୁସାର ଜିଙ୍କସଲଫେଟ୍ ୦.୫% ଏବଂ ବୋରିକ୍ ସସିଡ୍ ୦.୨% ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଫଳର ଗୁଣବତ୍ତା ବୃଦ୍ଧିପାଏ।

ଜଳସେଚନ

ଅଧିକ ପାଣି ଏକାଥରେ ନ ମଡ଼ାଇ ନିୟମିତ ବ୍ୟବଧାନରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଜଳସେଚନ କରନ୍ତୁ। ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଜଳସେଚନ ବେଳେ ଓଦା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ବୃନ୍ଦା କିମ୍ବା ଛିଆ ଜଳସେଚନର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଉଚିତ୍।

ଆଛାଦନ

ଅନାବନା ଘାସର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଗଛକୁ ଅଧିକ ତୁଷାର ପାତ ଆଘାତରୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଶୀତ ଓ ଅଧିକ ଫଳ ପାଇବା ପାଇଁ ଷ୍ଟ୍ରବେରା ଫସଲରେ ଆଛାଦନର ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ।

ଜୈବିକ ଆଛାଦନ – ନଡ଼ା, କରତଗୁଣ୍ଡ

ଅଜୈବିକ ଆଛାଦନ – ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ (୨୫-୩୦ ମାଇକ୍ରନ୍)

ରୋଗଯୋଜ

● **ଧବଳଭୃଙ୍ଗ (White Grub)**- ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ କୋରୋପାଇରିଫସ୍ @ ୨ ମି.ଲି. ଲିଟରର ହିସାବରେ ମାଟିକୁ ଭଲରୂପେ ଭିଜେଇ ଦିଅନ୍ତୁ।

● **ସଂବାଳୁଆ (Hairy Caterpillar)**- ଏହାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ପ୍ରେ।ଫେନୋ।ଫସ୍ + ସାଇପରମେଥିନ୍ ମିଶ୍ରିତ ରାସାୟନିକ ଔଷଧକୁ ୨ ମି.ଲି./ଲିଟର ହିସାବରେ ପତ୍ର ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ।

● **ଲାଲ ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଯୋକ (Red Spider mite)**- ଏହି ଯୋକର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ସାଇରୋମେସିଫେନ୍, ୧ ମି.ଲି./ଲିଟର ହିସାବରେ ପତ୍ର ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ।

● **ଭର୍ଟିସିଲିୟମ୍ ଫିଲ୍ଡ (Verticillium Wilt)**- ଗଛର ଆକ୍ରାନ୍ତ ଅଂଶକୁ ନଷ୍ଟକରି ଦିଅନ୍ତୁ ଜମିରେ ଆଛାଦନ କରିବା ନିତନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। ଝାଉଁଳା ସହନଶୀଳ କିସମ ଅଲ୍‌ଫାର୍ କିମ୍ବା ଟ୍ରାଇଫ୍‌ସାର ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ।

● **ପତ୍ର ଦାଗ (Leaf spot)**- କପର ଅକ୍ସିକ୍ଲୋରାଇଡ୍ କିମ୍ବା କାର୍ବେଣ୍ଡାଜିମ୍ ମାଗ୍ରାମ୍/ଲିଟର ହିସାବରେ ପ୍ରତି ୨୧ ଦିନରେ ପତ୍ର ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ।

● **ଗ୍ରେମୋଲଡ (Grey mould)** - ଫଳ ମାଟିର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ଏହି ରୋଗ ହୋଇଥାଏ। ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ କିମ୍ବା ନଡ଼ାର ଆଛାଦନ କଲେ ଏହି ରୋଗରୁ ଗଛକୁ ରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରିବ।

ଅମଳ

ଫଳଗୁଡ଼ିକ ତିନି ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଲାଲ ହୋଇଗଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅମଳ କରାଯାଏ। ଫଳ ଗୁଡ଼ିକ ତୋଳିବା ସମୟରେ ସେଥିରେ **Calyx** କିମ୍ବା ଡାଳର କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ (1-2 inch) ଲାଗିଲେ ଭଲ ଅମଳ ୫୦-୮୦ ଲୁଣ୍ଠା/ହେକ୍ଟର।

ଅମଳ କରି ଛୋଟ ଛୋଟ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଡବାରରେ ରଖାଯାଏ। ଏହା ଫୁଙ୍କରେ ୫°C ରୁ କମ୍ ତାପମାତ୍ରାରେ କିଛି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଇତି ରଖାଯାଇପାରେ।

ଆୟ ବ୍ୟୟ- ଏକ ହେକ୍ଟର ସ୍ତ୍ରବେରା ଚାଷରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ମିଶାଇ ପ୍ରାୟ ୪.୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମୋଟ ଲାଭ ପ୍ରାୟ ୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହୋଇଥାଏ।

2026030793